Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Tárgy: A nem energetikai célú bányászat Európában

(2009/C 27/19)

2008. január 17-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy Eljárási Szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A nem energetikai célú bányászat Európában.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága 2008. június 24-én elfogadta véleményét. (Előadó: Dumitru FORNEA, társelőadó: Ion POP.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2008. július 9–10-én tartott, 446. plenáris ülésén (a július 9-i ülésnapon) 135 szavazattal 1 ellenében, 10 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az európai nyersanyagellátás jövőbeli biztonsága az alábbiakra épül: **saját készletek, nemzetközi készletek, kapacitásépítés és a készletek hatékony felhasználása**.

– A **saját nyersanyagkészletek** kezelésére irányuló politikának – integrált megközelítési módot alkalmazva – figyelembe kell vennie az ipart, a környezetvédelmi politikát és a területhasznosítási tervezést. A bevált gyakorlatokat alkalmazni kellene minden lehetséges új területen is. Elő kell segíteni a tagállamokon belüli saját forrásokhoz való hozzáférést úgy, hogy biztosítjuk a környezet és az ipari fejlődés között megtartandó egyensúlyt, és harmonizált ösztönzőket kínálunk a már meglévő lelőhelyek fejlesztéséhez és védelméhez, illetve olyan újak megnyitásához, amelyek egyrészt gazdaságilag és szociális szempontból is vállalhatók, másrészt pedig környezeti szempontból fenntarthatók.

– Az EU-nak és a tagállamoknak mindig megfelelően elemezniük kellene a globalizációnak a **nemzetközi ásványianyag-készletekre** gyakorolt hatását, valahányszor túlsúlyba kerül a külső forrásból biztosított nyersanyag-behozatal. A beruházási politika keretében, illetve amikor termelésáthelyezések merülnek fel, be kell tartani az európai környezetvédelmi normákat. Biztosítani kell az európai felhasználók hozzáférését a nyersanyagokhoz, és csökkenteni kell az EU stratégiai függőségét.

– A nem energetikai célú európai bányászat **kapacitásépítése** számos kihívással kapcsolatba hozható: adminisztratív korlátozások, az ágazatról alkotott kép szükségszerű javítása, a szakképzett munkaerő, irányítási technikák, az oktatás és képzés iránti igény.

– A készletek kinyerésének **hatékonysága** függ az ásványianyag-kitermelésben és más területen aktív egyéb ágazatokban elért sikerektől is, és szükségessé teszi az Európai Bizottság és a tagállamok közötti együttműködést.

1.2 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság arra kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy minél előbb dolgozzanak ki ajánlásokat az alábbi témákban (a részletes ajánlásokhoz lásd a 3.2. pontot):

– **hatékonyabb szabályozás** a jobb jogi keret és engedélyezési rendszer révén, a bevált gyakorlatok cseréje a tervezési politikában, a jelentős adminisztratív korlátozások felszámolása az engedélyek kiadásának terén, a feltárással kapcsolatos tevékenységek megkönnyítése, a fenntartható fejlődés szempontjának hangsúlyozása és az ásványianyag-lelőhelyek megóvása a kitermeléshez használt lelőhelyek kiszélesítése során ([1]),

– a kitermelés és a környezetvédelem **hatékonyságának javítása** az alábbiak révén: a Natura 2000-hez kapcsolódó bevált gyakorlatok elterjesztése. A szennyezés és a költségek csökkentése érdekében a közelség elvének alkalmazása a szállítás során, valamint a készletekhez való hozzáférés javítása ([2]),

– az **ásványi anyagokkal kapcsolatos ismeretek bővítése** uniós szinten európai geológiai összeférhetőségi rendszer és európai információs rendszer létrehozásával az ásványianyag-lelőhelyekről. Ezeknek a tagállamok nemzeti geológiai felméréseire kell épülniük.

2. Az ágazat áttekintése

2.1 Az ásványok rendkívül fontosak a fejlődés, ezáltal az életminőség és a fenntartható közösségek kialakítása szempontjából. A nem energiahordozó ásványi anyagok ([3]) mindennapi életünk alapvető anyagai közé tartoznak: egy ház akár **150 tonna ásványi anyagot** is tartalmazhat (cement, agyag, gipsz, mészkő, műanyagok, üveg, festékek, kerámia, csempe és fémek tonnái formájában); egy autó pedig akár **150 kiló ásványi anyagot** (a gumiabroncsokban, illetve műanyagok és üveg formájában) és több mint **egy tonna fémet** is tartalmazhat. A festékek és

([1]) A részletes ajánlásokhoz lásd a 3.2.1. pontot.
([2]) A részletes ajánlásokhoz lásd a 3.2.2. pontot.
([3]) A SEC(2007) 771. sz. dokumentum szerint a nem energiahordozó ásványoknak három nagy csoportjuk van: fémes ásványok (réz, vas, ezüst stb.) ipari ásványok (só, földpát, kaolin stb.) és építőipari ásványok. Az IP/07/767. sz. dokumentum szerint a fémes ásványok esetében az európai készletek ugyancsak korlátozottak az önellátás biztosítására. Ennek érzékeltetésére egy adat: 2004-ben 177 millió tonna fémes ásványt importáltak az EU-ba, melynek összértéke 10,4 milliárd euró volt. Ezzel szemben az uniós termelés csupán mintegy 30 millió tonnát tett ki.

papírok 50 %-a ásványokból készül; az üveg és a kerámiák akár 100 %-ban is tartalmazhatnak ásványokat ([4]). A bányászati tervezés a biztosíték arra, hogy a társadalmi és gazdasági igényeket, illetve a kitermelésnek és a feldolgozásnak az emberre és a környezetre gyakorolt hatását integrált módon kezeljék, figyelembe véve a bánya/kőfejtő életciklusát a kitermelési folyamat legelejétől kezdve, illetve hogy a tervezési folyamatba beépítsék a bányák bezárásával kapcsolatos és a bezárás utáni teendőket. A globalizáció és a nyersanyagpiacokon megfigyelhető fokozott verseny miatt folyamatosan nő a bányászat stratégiai jelentősége. A kitermelés során használt technológiát illetően Európa ma már világviszonylatban is vezető szerepet játszik, és ezt a pozíciót úgy kell megerősíteni, hogy szem előtt tartjuk a jövőbeli fejlesztéseket.

2.2 Ma az európai feldolgozóipar 70 %-a a kitermelt nyersanyagoktól függ, miközben az EU 27-ekben jelenleg a bányászat nagyszabású szerkezeti átalakítása zajlik, a fémek világpiaci ára pedig folyamatosan nő. Ennek kezeléséhez az európai iparpolitikáknak figyelembe kell venniük azt a tényt, hogy a szabad piaci erők kontextusában előtérbe kell helyezni az ellátás biztonságát és a nyersanyagkeresletet.

2.3 A nem energetikai célú európai bányászat **295 000 főt foglalkoztat** mintegy **18 300 vállalatban**; évi **45,9 milliárd** eurós forgalmat bonyolít, és számos kkv-t is magában foglal ([5]). Tagszervezetei révén támogatja a környezeti felelősségvállalást és a fenntartható fejlődést, illetve elkötelezett a vállalatok társadalmi felelősségvállalásával szemben is.

2.4 Sok európai nem érzékeli a bányászat jelentőségét, azonban a jövőben a fenntartható európai növekedés nagymértékben a helyben kitermelt nyersanyagoktól függ majd, míg például a Kínából, Indiából és a hozzájuk hasonló országokból származó ásványi anyagok iránti jelentős kereslet számottevő hatással lesz az EU ellátásbiztonságára ([6]). Nemzetközi szinten ezek a régiók egyre inkább magukhoz kötik a nyersanyagkészletek és pénzügyi források oroszlánrészét, ami nemzetközi szintű ipari szerkezetátalakuláshoz és a beruházások áthelyezéséhez vezet.

2.5 Az EU európai energiapolitikája és az integrált bányászati politika a globalizáció és az éghajlatváltozás kezelésének alapvető stratégiai elemei. Ezt már az európai integráció kezdetekor is felismerték ([7]). Mivel a tagállamok elkötelezték magukat amellett, hogy támogatják a megújuló energiaforrások használatára és a hatékony energiafelhasználás ösztönzésére irányuló uniós törekvéseket, fontos annak megértése, hogy mindez csak akkor érhető el, ha az európai ipar elegendő mennyiségű nem energiahordozó ásványi anyaggal, elsősorban alapvető és high-tech fémekkel és ásványokkal rendelkezik, amelyek nélkülözhetetlenek a „zöld gazdaságok" számára. A szemléletmódban és ezáltal az energiahatékonyság és a megújuló energiaforrások területén bekövetkezett változások egyre több technológiát és K+F-tevékenységet eredményeztek. Ismert tény, hogy a műszaki berendezések nagy mennyiségben tartalmaznak fémet, jelentős részük olyan ritka és értékes fém, amely szinte fellelhetetlen Európában ([8]).

2.6 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság üdvözli, hogy az Európai Bizottság olyan 2008-as közlemény kidolgozására tett javaslatot, mely a nyersanyagokhoz való fenntartható hozzáférés javításáról szól. A közleménynek olyan megvalósítható, realisztikus és hasznos intézkedéseket kellene ajánlania, melyek révén az egyes iparágak jobban és fenntartható módon hozzáférnek az erőforrásokhoz. Ez rendkívül fontos, hiszen az iparágak jelentős, az ellátással kapcsolatos kihívásokkal kénytelenek szembesülni:

– a nem kielégítő vagy rövid távú területhasznosítási tervezés, illetve a földrajzi ismeretek elégtelen felhasználása miatt kevés olyan hozzáférhető lelőhely van, amely alkalmas lenne az ásványi anyagok kitermeléséhez,

– kiegészítő szabályozások és időigényes előzetes tanulmányok következtében jelentős adminisztratív akadályok és költségek nehezítik a kitermelési engedélyek megszerzését,

– a kitermelési engedélyek megszerzésében jelentkező nehézségek – mind a bányászati tevékenységek és az új kőfejtők esetében, mind pedig a már meglévők bővítésekor.

2.7 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság nagyra értékeli azt a munkát, melyet az Európai Bizottság szakértője végzett *A nem energetikai célú uniós bányászat versenyképességi vizsgálata* ([9]) című európai bizottsági munkadokumentum elkészítése során, és hangsúlyozza, hogy Európa lehetőségei az EU-bővítés ellenére is korlátozottak arra, hogy belföldi kitermelés révén önellátásra rendezkedjen be fémes ásványokból.

2.7.1 A meglévő uniós támogatási mechanizmusok alkalmazásával, illetve azok javításával lehetővé válik, hogy a megfelelő geológiai adottságokkal rendelkező új tagállamok bányászatába irányuló további jelentős beruházások révén javítsunk az európai ipar nyersanyagellátásának biztonságán.

2.7.2 Jelentős ásványianyag-készletek állnak rendelkezésre azokban a kelet-európai országokban, amelyekben a geológiai adottságok mindig is lehetővé tették a bányászat fejlődését. Ez az ágazat azonban nem részesült megfelelő állami támogatásban ezekben az új tagállamokban, így a jelenlegi helyzet nem tükrözi a nem energetikai célú bányászatban rejlő valódi lehetőségeket. Ennek alapján nagyon fontos, hogy a magántőke is beruházzon ezekbe a bányavállalatokba, biztosítva azokat a pénzügyi forrásokat, amelyeket eddig nagyrészt az állam fedezett.

([4]) Euromines.
([5]) Eurostat.
([6]) Kína nyersanyagéhsége. Implications for Africa and Latin America – a Deutsche Bank kutatása.
([7]) Az 1951-ben aláírt ESZAK-Szerződés.
([8]) Ez olvasható a versenyképességgel, energiával és a környezettel foglalkozó magas szintű munkacsoport 2007. november 27-i negyedik jelentésében, illetve téma volt a 2007. június 6–8-án Heiligendammban tartott G8-csúcson is. A versenyképességgel, energiával és a környezettel foglalkozó magas szintű munkacsoport platformot biztosít annak a politikai elkötelezettségnek az ösztönzésére, amely a nyersanyagokhoz való hozzáférés megkönnyítésére szolgáló koherens stratégia bevezetéséhez szükséges.
([9]) SEC(2007) 771.

2.7.3 Az európai ipar biztonságos nyersanyagellátásához és versenyképességének növeléséhez mindenképpen foglalkozni kell a fenntartható ellátás és az ásványianyag-forrásokhoz való hozzáférés egyenlőtlen megoszlásából adódó kihívással. Ezeket a kihívásokat a politikaterületek széles körét (azaz a kereskedelem-, fejlesztési, energia-, infrastruktúra és szállítás-, vállalkozási és fogyasztóvédelmi politikát) magában foglaló, átfogó megközelítési mód keretében, magas szinten kell kezelni.

2.7.4 A bányászat számos más iparággal is kapcsolatban van: technológiát és berendezéseket biztosító vállalatokkal, a kutatás, tanácsadás, pénzügy, környezetvédelem stb. terén tevékenykedő szolgáltatókkal ([10]). Ez az oka annak, hogy a kitermelés a konkrét állásoknál átlagosan négyszer annyi közvetett munkahelyet teremt az adott régióban. Jelentős mértékű a regionális növekedési potenciál, különösen azokon a vidékeken, ahol nehézségbe ütközik az egyéb gazdasági fejlődés.

2.7.5 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság azt kéri az Európai Bizottságtól, hogy vizsgálja felül a tagállami szinten alkalmazott bevált módszereket és modelleket, hogy uniós szinten továbbfejleszthesse és ösztönözhesse azokat, nemcsak a technológiához kapcsolódó műszaki kérdések, hanem a tagállamoknak a geológiai felmérések szervezése, illetve a bányák és kőfejtők ásványi anyagok szempontjából történő kezelése terén szerzett tapasztalatainak figyelembevételével ([11]).

Nemzetközi szinten kidolgozták az erőforrásokkal való ellátottságra vonatkozó projektet (*Resource Endowment Project*) ([12]), amely arra vonatkozó vezérelveket és esettanulmányokat tartalmaz, hogy a legjobb ásványianyag-források miként használhatók fel a gazdasági fejlődéshez. Uniós szinten is szükség lehet ilyen esettanulmány elkészítésére.

3. **A jövő nyersanyagellátásnak fő pillérei és erre vonatkozó ajánlások**

3.1 *Saját készletek*

3.1.1 A forrásokhoz való korlátozott hozzáférés, a komoly adminisztratív akadályok és az engedélyezési eljárások növekvő költsége azt eredményezte, hogy csökkent az uniós nem energetikai célú iparágakba történő beruházások mértéke – még az erős kereslet jellemezte területeken is. A nyersanyagellátással foglalkozó európai politikának figyelembe kell vennie az ipar- és a környezetvédelmi politikát, illetve a területhasznosítási tervezést annak érdekében, hogy hatékonyabban össze lehessen hangolni a tervezéssel foglalkozó nemzeti hatóságok munkáját az európai politikával.

3.1.2 Az önkormányzatokat és a helyi kormányzatokat célzó, bányászati tervezéssel kapcsolatos nemzeti kezdeményezések némelyike jó példákkal szolgálhat arra, hogy miként lehet integrált módon kezelni az ásványi anyagokkal kapcsolatos társadalmi igényeket, a gazdasági szempontokat, illetve a kitermelésnek és a feldolgozásnak az emberre és a környezetre gyakorolt hatását.

3.2 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság sürgeti az Európai Bizottságot, hogy tervezett közleményében fogalmazza meg az alábbi ajánlásokat:

3.2.1 A jogszabályi keret és az engedélyezési rendszer (hatékonyabb jogalkotás) javítása az alábbiak révén:

– a bányászati tervezéssel kapcsolatos politikák javítása azáltal, hogy az EK nyersanyag-ellátással foglalkozó szakértői csoportjában ([13]) megvizsgálják a bevált gyakorlatokat úgy, hogy egyrészt figyelembe veszik a geológiai felméréseket, az azokból nyerhető, lelőhelyekkel kapcsolatos tapasztalatokat és ismereteket, másrészt pedig hogy konzultálnak azokkal, akik már most valamilyen tevékenységet végeznek az infrastruktúra- és természetvédelmi tervezésben érintett területeken,

– olyan egyablakos rendszer létrehozása a területhasználattervezés és az engedélyezési eljárások hatékonyságának növelése érdekében, amely kapcsolattartó pontként szolgál valamennyi, az engedélyek kiadásában érintett személy számára, illetve képes a gazdasági, szociális és környezetvédelmi kérdések értékelésére. Egy ilyen rendszer kidolgozása az egyes tagállamok hatáskörébe tartozik,

– jobb nemzeti szabályozások révén, az európai feltárás ösztönzése mellett magának a feltárásnak a megkönnyítése. Ennek eszközei a következők:

  – ösztönzők biztosítása a feltárást végző vállalatok számára,

  – a feltárási tulajdonjog védelmének javítása a befektetői bizalom erősítésére,

  – a feltárási jog megszerzéséhez szükséges idő lerövidítése,

  – támogató kampányok a készletek feltárásával foglalkozó vállalatok létrehozásának ösztönzésére és külföldi vállalatok ahhoz történő megnyerésére, hogy az EU-ban végezzenek feltárást ([14]),

– a feltárás és a kitermelés egyszerűsítése úgy, hogy felülvizsgálják a hatályos jogszabályokat, illetve hatékonyabb eljárásokkal és időkorlátokkal elősegítik azok jobb végrehajtását,

– a következetes végrehajtás biztosítása úgy, hogy figyelembe veszik a természetvédelmi célok és az ásványianyag-készletek kitermelésének összeegyeztethetőségét,

([10]) A modern bányászatban például a bányák fejlesztéséhez nagyon fontosak a pénzügyi szolgáltatások. A pénzügyi termékeknek különböző szerepük van a teljes folyamat egyes fázisaiban: feltárás, kivitelezés, bányafejlesztés, -működtetés, -bezárás.

([11]) Lásd a Finnországban, Svédországban, az Egyesült Királyságban és más európai országokban végzett, rendelkezésre álló esettanulmányokat.

([12]) A Nemzetközi Bányászati és Fémipari Tanács (ICMM) 2004-ben életre hívott kezdeményezése, melynek célja, hogy beazonosítsa a megfelelő politikai gyakorlatot a fejlődő országok nemzeti/regionális és vállalati szintjén megvalósuló bányászati és fémipari beruházásokat illetően.

([13]) A nyersanyagellátással foglalkozó szakértői csoportban az ipar, a környezetvédelem területén tevékenykedő nem kormányzati szervek, a szakszervezetek, a tagállamok és az Európai Bizottság képviselteti magát.

([14]) A Metals Economics Group vállalati feltárási stratégiáinak (Corporate Exploration Strategies) 18. éves kiadása szerint a magas nyersanyagárak következtében 2007-ben világszinten 10,5 milliárd dollárra nőtt a színesfémérc-készletek feltárására szánt keret. A legnagyobb bányászati költségvetéssel rendelkező 10 ország a következő: Kanada 19 %, Ausztrália 12 %, Egyesült Államok 7 %, Oroszország 6 %, Mexikó 6 %, Peru 5 %, Chile 4 %, Dél-Afrika 4 %, Kína 3 %, Brazília 3 %.

– a fenntarthatóság szempontjainak vizsgálata: a kereslet kielégítése és egyben a gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi célok elérése érdekében a már meglévő, kitermelés alatt álló területeket kell bővíteni ahelyett, hogy új fejtést indítanának el más helyszínen,

– a hatályos jogszabályok egyszerűsítése és az olyan felesleges adminisztratív korlátozások leépítése, mint amilyen például a többszörös jelentési kötelezettség,

– az ásványianyag-lelőhelyek megóvása azáltal, hogy az uniós politikákban (a versenyképesség, a fejlesztés, a környezetvédelem, a kutatás, az ipar és a regionális fejlesztés terén) nagyobb hangsúlyt fektetnek az ásványianyag-készletekre annak érdekében, hogy a nem energetikai célú fejlesztések ne merítsék ki feltétlenül a már bevált forrásokat. Ez a következőképpen érhető el:

  – biztosítani kell, hogy minden tagállam rendelkezzen nemzeti nyersanyagkészlet-politikával, amelyeket teljes egészében és angol nyelven rendszeresen nyilvánosságra kell hozni,

  – fel kell mérni az EU jelenlegi és jövőbeli ásványianyag-potenciálját, és rendszeres frissítés mellett könnyen hozzáférhetővé kell tenni ezeket az információkat,

  – meg kell határozni, hogy az EU számára mely ásványi anyagok bírnak stratégiai jelentőséggel, és össze kell hangolni az ezekre vonatkozó nemzeti nyersanyagkészlet-politikákat.

3.2.2 A kitermelés és a környezetvédelem összeegyeztethetőségének javítása az alábbiak segítségével:

– a GIS-re ([15]) épülő információs rendszer felállítása az EU onshore és offshore ásványi anyagainak helyéről, jellegéről, készleteiről és mennyiségéről, hogy az ásványi anyagokban rejlő lehetőségeket minél könnyebben figyelembe lehessen venni a területhasználati tervezés során, többek között a védett területek kiválasztásánál és meghatározásánál,

– bevált módszerekről szóló esettanulmányok a Natura 2000-ről szóló irányelv 6. cikkének végrehajtásához,

– a környezetvédelmi és társadalmi hatástanulmányok hatékonyságának javítása a tagállamoknak szóló jobb és világosabb végrehajtási iránymutatások megfogalmazásával, hogy:

  – az EU egész területén egységes megközelítési módot lehessen alkalmazni,

  – lerövidüljön egyrészt a fenti értékelések eljuttatására, másrészt a hatóságok válaszadására szolgáló határidő, és így nagyobb legyen a jogi stabilitás, valamint a befektetők számára biztosított kiszámíthatóság,

– a bevált kitermelési gyakorlatok alkalmazásának ösztönzése például a biodiverzitás csökkenésének megállítására,

– ahol lehetséges, az uniós ásványianyag-ellátásban a közelség elvének alkalmazása a szállítás és az azzal összefüggő károsanyag-kibocsátás és zaj csökkentése érdekében,

– a távoli területek elérhetőségének javítása úgy, hogy az Európai Bizottság, illetve a tagállamok által készített infrastrukturális tervekbe beépítik az ásványianyag-lelőhelyekhez való hozzáférés kérdését, és ahol ez indokolt, környezetbarátabb szállítási mód (pl. vonat, folyami és tengeri szállítás) biztosítása a nagy mennyiségben kitermelt nyersanyagok esetében,

– tengeri kőzet,

– a „ne az én kertembe” effektus enyhítése a környezeti ártalmak csökkentését célzó kutatási programok segítségével, és ezáltal a kitermelés elfogadottságának növelése az egyes közösségeken belül.

3.2.3 Az ásványi anyagokkal kapcsolatos ismeretek bővítése uniós szinten

– annak érdekében, hogy a döntéseket a legjobb rendelkezésre álló adatok alapján hozzák meg, a készletekre vonatkozó, átfogó adatokat kell biztosítani a politikusok számára a termelésről, az adott iparágban foglalkoztatottakról, az elért bevételekről, a kitermelés alatt álló területekről, illetve a más hasznosításra visszaadott területekről,

– politikai és törvényalkotási szempontból is nagyobb figyelmet kell fordítani mind európai, mind pedig nemzeti szinten az egyre fontosabbá váló európai fémekre, ipari ásványokra és kőzetekre,

– biztosítani kell, hogy a területhasznosítási tervezés során figyelembe vegyék a geológiai információkat, és – kiemelt szempontként – ásványianyag-lelőhelyekkel kapcsolatos információkat szolgáltassanak a területhasznosítási adatbankok számára. Komolyan megfontolandó egy olyan európai geológiai adatbázis létrehozásának gondolata, amely a meglévő nemzeti és regionális geológiai felmérésekre és ezek kapacitásaira épülne. Ez az alábbiakra terjedhet ki:

  – stratégiai készletek feltérképezése és ezek prioritásként történő ajánlása a tagállamok számára a területhasznosítás tervezéséhez,

  – az ásványianyag-készletekhez való hozzáférésről szóló uniós terv beemelése az Európai Területfejlesztési Tervbe ([16]) (1999 óta nem alkalmazott politikai keret) áthelyezve azt a tagállami bányászati tervezéssel foglalkozó politikákba,

  – az éghajlatváltozással foglalkozó politikáknak az ásványianyag-készletekre és az önellátás szempontjára gyakorolt hatásának elemzése,

  – az EU területén található ásványianyag-készletek elosztásával és minőségével kapcsolatos ismeretek bővítése, ezek stratégiai jelentőségének tudatosítása, valamint a Globális Környezetvédelmi és Biztonsági Monitoring (GMES) révén a bennük rejlő lehetőségek kiértékelése,

([15]) Geographic Information System.

([16]) A területfejlesztéssel foglalkozó uniós miniszterek 1999. május 10–11-én Potsdamban tartott informális tanácsán az alábbiakban határozták meg a területfejlesztési politikák célját: az Európai Unió területének kiegyensúlyozott és fenntartható fejlődése a gazdasági és társadalmi kohézió, a természeti erőforrások, illetve a kulturális örökség megőrzése és kezelése, valamint az EU kiegyensúlyozottabb versenyképességének megteremtése érdekében.

– pán-európai geológiai adatbázis létrehozása, amely az INSIRE-elvre [17] és a fő érc- és ásványianyag-lelőhelyeken található rejtett fém és ásványianyag-készletekben rejlő lehetőségek kiértékelésére épül,

– a GMES-hez hasonló földmegfigyelési projektekből nyert információk és eszközök alkalmazása. A GMES egyébként olyan közösségi kezdeményezés, amelyet az európai fenntarthatósági stratégiával együtt a 2001-es gothenburgi csúcs indított útjára. Az egyik ilyen eszköz a GMES fölmegfigyelési szolgálata (Land Monitoring Core Service (LMCS)), amely 2008-tól egész Európára kiterjedően (38 ország, Törökországot is ideértve) összefüggő digitális vektortérképet biztosít az aktuális területhasználatról. A térkép felbontása fokozatosan javul majd (a jelenlegi 25 hektáros megfigyelési egységről 1 hektáros minimum egységre). Az LMCS egy másik része városokat és egyéb kiemelt területeket vizsgál még nagyobb felbontásban (0,25 hektár), a vizsgálat eredményeiből pedig kiválasztja azokat, amelyek felhasználhatók az intenzív használatnak és jelentős változásnak kitett területek kezelésében,

átfogó ismeretek szerzése a legfontosabb európai érclelőhelyek mélyebben fekvő részein található ásványokban rejlő lehetőségekről: bár egész Európára kiterjedően nagyon jók a földfelszín alatti első 100 méterre vonatkozó geológiai információk és ismeretek, az ilyen területek mélyebben fekvő részeire vonatkozó adatok azonban továbbra is korlátozottak, bár valószínűleg éppen ezek a rétegek tartalmazzák azokat az ásványianyag-készleteket, amelyekre Európának szüksége van a jövőbeli igények kielégítésére. A mélyen fekvő készletek feltárása számos előnnyel jár: kisebb hatások a felszínen, ezáltal nagyobb társadalmi elfogadottság és kisebb környezeti hatások,

– fejlesztés alatt áll egy olyan globális alkotóelem is, amely az Unió külpolitikáját segíti majd elő. A rendszerből nyert információk a következőket teszik lehetővé:

  – elegendő bányászati adat összegyűjtése, amely területileg reprezentatív és kiszámítható,

  – olyan területek feltérképezése és felmérése, amelyeken új fejtések nyithatók és/vagy bányászati infrastruktúrák építhetők ki,

  – olyan területek feltérképezése, amelyeken problémát okozhat a bányászati tevékenység (pl. természetvédelmi területek), illetve kompenzációs területek feltérképezése,

  – a vízháztartásra gyakorolt hatások és a szennyezés okozta hatások nyomon követése,

  – a bányászati tevékenység befejezését követő renaturalizációs folyamat nyomon követése,

  – balesetek bekövetkeztekor sürgősségi intézkedések meghozatala.

[17] Az Európai Parlament és a Tanács 2007/2/EK irányelve az Európai Közösségen belüli térinformációs infrastruktúra (INSPIRE) kialakításáról.

4. **Nemzetközi készletek**

4.1 Az EU, illetve a tagállamok eddig nem végezték el a globalizáció ásványianyag-keresletre és ellátásra gyakorolt teljes hatásának elemzését [18]. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság elismeri, hogy számos indoka van a nyersanyagok EU-n kívülről történő behozatalának. Az a tény viszont, hogy az importált termékek gyártásakor alkalmazott módszerek esetleg nem felelnek meg az európai környezetvédelmi és szociális normáknak, nemcsak azt eredményezheti, hogy csökken az uniós gazdaság versenyképessége, hanem a környezeti és szociális problémák áthelyezéséhez is vezethet.

4.2 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság sürgeti az Európai Bizottságot, hogy tervezett közleményében fogalmazza meg az alábbi ajánlásokat:

– stratégiai készletek feltérképezése és ezek prioritásként történő ajánlása a tagállamok számára a területhasznosítás tervezéséhez,

– az európai kitermelő ipar versenyképességét fokozó feltételek megteremtése, azáltal, hogy optimális módon hasznosítjuk a kutatási és innovációs eredményeket és ösztönözzük a beruházásokat,

– a nyersanyagok importjának és exportjának feltérképezése és dokumentálása, illetve ezek hosszú távú politikai és gazdasági megbízhatóságának kiértékelése,

– európai alapok segítségével új programok létrehozása, amelyek a kitermelés és a szállítás fenntarthatóságát, illetve a potenciálisan jó készletekkel rendelkező régiók ásványianyag-felhasználását támogatják,

– az Európai Bizottság, az OECD és az ENSZ környezetvédelmi programja (UNEP) fenntartható nyersanyagfórumának segítségével annak biztosítása, hogy az importált anyagokat fenntartható módon állították elő,

– uniós beruházások ösztönzése nem uniós országokban, kiemelt figyelmet szentelve Latin-Amerikának, Afrikának, Oroszországnak és Közép-Ázsia országainak [19],

– együttműködési programok révén az európai szabványok alkalmazásának támogatása a származási országokban,

– a jobb hozzáférés és az ellátás hosszú távú stabilitásának kérdését napirendre kell tűzni az EU külpolitikájának kialakításakor, és ezt az uniós tisztviselőknek kiemelten kell kezelniük a kétoldalú tárgyalásokon és a csúcstalálkozókon.

5. **Kapacitásépítés**

5.1 A kapacitásépítést illetően a nem energetikai célú európai kitermelőipart számos kihívás éri, ami a meglevő kapacitások továbbfejlesztését és újak létrehozását foglalja magában. Ennek egyik fontos összetevője az ágazatról kialakult kép javítása. Ugyanakkor ez nem az egyetlen eszköz arra, hogy újabb csoportok és a fiatalok számára vonzóvá tegyük az ágazatot, megtartsuk az ágazat jelenlegi európai munkaerejét, vagy hogy javítsunk a dolgozóknak azon a képességén, hogy megbirkózzanak a szektor korszerűsítésével járó nehézségekkel.

[18] Világszinten az ENSZ Kereskedelmi és Fejlesztési Konferenciájának a nemzetközi beruházásokról készült a 2007-es jelentése 2. részében készült idevonatkozó értékelés.

[19] A 2008. januári stockholmi nyersanyagadatok szerint 2007 végére 308 milliárd amerikai dollárt fektettek be a világ bányászati iparába. Ez 50 %-kal több, mint 2006-ban, amely pedig 20 %-kal nőtt a 2005-ös értékhez képest.

5.2 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság sürgeti az Európai Bizottságot, hogy közleményében ösztönözze az alábbiakat:

– az EU által vagy nemzetileg támogatott készségfejlesztő programok fejlesztése már képzett, de továbbképzésre szoruló munkaerő számára, valamint hatékony politika az egész életen át tartó tanuláshoz,

– speciális uniós programok beindítása a rendelkezésre álló szakképzett munkaerő maximális kihasználása érdekében a jövőbeli állásajánlatokhoz és a globális bányaterületekbe történő befektetésekhez, ami világszerte a jelentős ásványianyag-készletekhez való hozzáférés biztosításának egyik fontos szempontja (a technológia, know-how és szakértelem mellett),

– egyetemekbe és oktatási programokba történő beruházások a területre jellemző általános kapacitás növelése érdekében. Egyben felül kell vizsgálni a bányászatnak és az ásványianyag-feldolgozásnak juttatott jelenlegi nemzeti támogatásokat és a geológiai tanszékeket, hogy növelni lehessen az ezen a területen tanuló egyetemi hallgatók számát, fokozva egyben az ilyen tudományágak kutatási tevékenységét,

– a döntéshozók ösztönzése klaszterek és technológiai parkok kifejlesztésére a bányászat által érintett területeken, mivel a kitermelő ipar más iparágakhoz és szolgáltatókhoz is kapcsolódik, és tudjuk, hogy a bányászatban létrehozott egy munkahely további négy másik teremt,

– oktatási programok, workshopok, viták és konferenciák révén történő figyelemfelkeltés az ásványi anyagok szerepének és az ipar fenntarthatóságának témájában. Interdiszciplináris megközelítési módra van tehát szükség: támogatva például az iskolákban és az egyetemeken többek között az eco-bányászat, a gazdaságos geológia és a felelős ásványianyagkészlet-felhasználásra vonatkozó koncepciókat,

– az egészség & biztonság témakör kiemelt kezelése és az idevonatkozó kutatások fokozása, hiszen ez a terület alapvetően fontos az ásványianyag-készletekkel foglalkozó ágazat fenntarthatóságának szempontjából,

– kiemelt figyelmet kel fordítani a munkahelyi balesetek/megbetegedések megelőzésére és az egészségmegőrző intézkedésekre.

6. **A készletek hatékony felhasználása**

6.1 A készletek hatékony felhasználásához nagyon fontos, hogy egyéb, az ásványi anyagok kitermelésében aktív ágazatokat is bevonjunk a folyamatba. Hangsúlyozni kell, hogy az aktív európai kitermelő ipar katalizátorként szolgál a világszínvonalú európai technológiai és szolgáltató vállalatok létrejöttében is.

6.2 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság sürgeti az Európai Bizottságot, hogy tervezett közleményében fogalmazza meg az alábbi ajánlásokat:

– ösztönözni kell az Európai Bizottságot, hogy minden tőle telhető eszközzel támogassa a közelmúltban hivatalosan is elismert, fenntartható ásványi erőforrásokért elnevezésű Európai Technológiai Platformot ([20]),

– ösztönözni kell az ipar részvételét az Európai Bizottsággal közösen szervezett, az egyre fenntarthatóbb kitermelés témakörével kapcsolatos uniós és nemzeti K+F-programokban, illetve egy olyan programban is, amely a technológiai fejlesztés révén megvalósuló hatékonyabb nyersanyag-felhasználásáról szól,

– a gépgyártókat is be kell vonni az ilyen programokba, hogy tovább lehessen csökkenteni
  – a zajt, illetve ezzel párhuzamosan növelni a biztonságot,
  – a port – a szűrőberendezések gyártóival együttműködve,
  – a szén-dioxid-kibocsátást és az energiafelhasználást – az energetikai cégekkel együttműködve,
  – a különböző munkafolyamatok okozta rezgéseket a munkahelyen,
  – az ipari vízfelhasználást,

– az alábbiak segítségével javítani kell az irányítást, a működési feltételeket és azok elfogadhatóságát:
  – hulladék-újrahasznosítás,
  – a hatékonyág növelése az ásványi anyagok feldolgozása során (azaz többet elérni kevesebb ráfordítással),
  – ásványi anyagok használata az értékes és szűkös források megtakarítása érdekében,
  – ahol lehetséges, alternatív nyersanyagok használata, ideértve a másodlagos nyersanyagokat és a hulladékot is,
  – az ipari tevékenységek életciklus-hozzájárulásának (Life Cycle Contribution) ösztönzése,

– a környezeti szinergiák ösztönzése (pl. helyi termelés a szállítási problémák elkerülése érdekében),

– az európai bizottsági főigazgatóságok közreműködése révén a teherszállítás (vasút, uszály, teherhajók) jelenlegi helyzetének és nemzetközi versenyképességének értékelése – ahogy az az energiaszektorban is történik,

– a bányák és a kőfejtők környezetének biodiverzitásáról szóló tanulmányok elkészítésének ösztönzése,

– a másodlagos alapanyagok használatának támogatása a fenntartható fejlődéssel összhangban.

Kelt Brüsszelben, 2008. július 9-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Dimitris DIMITRIADIS

([20]) ETPSMR, web: http://www.etpsmr.org/